

EKONOMİ POLİTİK

2010'un İlk Yarısında İstihdamın Görünümü

Erinç Yeldan, 22 Eylül 2010

Geçtiğimiz hafta yayınlanan önemli verilerden birisi de istihdam ve işsizlik üzerineydi. Türkiye İstatistik Kurumu'nca (TÜİK) yayımlanan Mayıs, Haziran, Temmuz dönemine ait veriler işsizlik oranının yüzde 10.5'e gerilediğini göstermekteydi. Karşılaştırmak yaparsak, işsizlik oranı bir yıl önce aynı dönemde yüzde 13 idi. TÜİK verilerine göre 2010 yılı başından bu yana toplam istihdam 2 milyon 324 bin kişi artarak 23 milyon 488 bin kişiye ulaşılmış durumdaydı.

Veriler büyük bir coşkuyla kamuoyuna pazarlanmakta gecikmedi. Elde edilen büyüme performansı ile birlikte Türkiye'nin artık krizden çıkmış olduğu bir çırpıda ilan ediliverdi. İşsizlik düşme eğiliminde idi ve küresel krizin son etkileri de işgücü piyasalarını geride bırakmak üzereydi.

Ne yazık ki istihdamın niteliği ve kalitesine ilişkin göstergeler bu savları desteklemiyor. Tersine, Türkiye işgücü piyasalarına ait gözlemler istihdamın küresel kriz altında daha da yoğun biçimde enformelleştirildiği, kayıt-dışına ve parçalanmaya itildiğini belgelemekte. Aşağıda TÜİK verilerinden derlediğimiz özet tablo bu gözlemleri bizlere sunmakta.

Ocak-Haziran 2010 Döneminde İstihdam ve Kayıt-dışı İstihdam (1,000 kişi)					
	Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler
İstihdam Edilen					
Ocak 2010	21,164	5,039	4,281	1,161	10,683
Haziran 2010	23,488	6,233	4,536	1,580	11,139
Ocak-Haz Değişim	2,324	1,194	255	419	456
	Toplam	Tarım	Tarım-dışı		
Kayıt-Dışı İstihdam Edilenler					
Ocak 2010	8,949	4322	4627		
Haziran 2010	10,519	5367	5152		
Ocak-Haz Değişim	1,570	1,045	525		

Kaynak: TÜİK.

TÜİK'in sunduğu verilere göre, 2010 yılının ilk yarısında, Ocak-Haziran arasında toplam istihdam 2 milyon 324 bin kişi artmıştır. Bu artışın 1 milyon 194 bin kişisi tarım sektöründe, 255 bini sanayi sektöründe, geri kalan 875 bin kişi de inşaat ve hizmetler sektörlerinde istihdam edilmiştir. Dolayısıyla toplam istihdam artışının yüzde 51'i tarım sektöründeki artıştan kaydedilmiştir.

TÜİK, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olmadan çalışanları *kayıt-dışı* istihdam olarak nitelemektedir. Kayıt-dışı istihdam verileri son derece çarpıcıdır: Söz konusu altı aylık dönemde Türkiye’de kayıt dışı çalışan sayısı 1 milyon 570 bin kişi artış göstermiştir. Yani *2010’un ilk yarısında gözlenen istihdam artışının yüzde 67.6’sı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşunun güvencesinden yararlanmayan, kayıt-dışı çalışanlardır.*

Kayıt-dışılığın dağılımı da çarpıcıdır. Kayıt-dışı istihdamdaki 1 milyon 570 bin kişilik artışın, yüzde 66’sı tarım sektöründen gelmektedir. Tarım sektöründe altı ayda “istihdam edilen” 1 milyon 194 bin kişi söz konusu iken, *kayıt-dışı istihdam* edilen sayısındaki artış 1 milyon 45 bini bulmaktadır.

İstihdam artışlarının kalitesizliği, krizin faturasının emekçi kitleler üzerinden nasıl finanse edildiğinin de belgesini oluşturmaktadır. “Yüksek büyüme” ve “siyasi istikrar” sloganlarıyla coşan borsa endekslerinin yarattığı tatlı kazançların kaynağı başka nerelerde oluşabilirdi ki?

Türkiye, 1980-sonrası neoliberal uyarılma döneminin ana çizgisinde bir ucuz işgücü deposu ve dış finansmana dayalı spekülâtif nitelikli bir coşkulu büyüme konjonktürü içindedir. Bu tür konjonktürel genişleme dönemlerini Türkiye 1990-93, 2000 ve 2003-2007 arasında da yaşamış idi. Unutmayalım ki, yakın tarihimiz bize ısrarla bir dersi anımsatıyor: *yeni bir krize en yatkın ülke, uluslararası finans sermayesinin en gözde ekonomisidir.* Her yeni kriz dalgası emekçilerin kazanımlarını daha da tırpanlamakta, Türk işgücü piyasalarını parçalayarak; güvencesiz, enformelleştirilmiş ve kayıt dışına itilmiş bir uzak Doğu Asya ekonomisine dönüştürmektedir.